

Οικονομική οργάνωση των Σχολικών Μονάδων

Χουλιάρα-Σιδερά Παναγιώτα
Msc, Ανθρωπιστικών Σπουδών
sidera1965@gmail.com

Περίληψη

Η εφαρμογή του νόμου Ν. 3852/2010 (Καλλικράτης) επέφερε μεγάλες αλλαγές, τόσο στη διοικητική διάρθρωση των Δήμων, όσο και στον τρόπο της οικονομικής διαχείρισης των κρατικών πιστώσεων, για τα λειτουργικά έξοδα των σχολείων. Με τον Νόμο αυτό βασικές αρμοδιότητες, που αφορούν στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, πέρασαν στους Δήμους και τα νέα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, που προέβλεπε ο νόμος αυτός, όπως είναι οι Ενιαίες Σχολικές Επιτροπές.

Λέξεις-κλειδιά: σχολικές επιτροπές, οικονομική διαχείριση, λειτουργικά έξοδα.

1. Εισαγωγή

Η μεταβίβαση βασικών αρμοδιοτήτων, που αφορούν στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, όχι μόνο δεν έλυσε τα υπάρχοντα προβλήματα στον χώρο της εκπαίδευσης, αλλά αντίθετα, όπως φαίνεται δημιούργησε νέα, σε διάφορα επίπεδα. Αυτή η νέα κατάσταση με τις δυσλειτουργίες, τις λειτουργικές αδυναμίες και τα δομικά ζητήματα των Ενιαίων Σχολικών Επιτροπών και πολλές φορές των ίδιων των Δήμων, φαίνεται σε αρκετές περιπτώσεις να αποτελεί τροχοπέδη για την αποτελεσματική κι ομαλή λειτουργία των Σχολικών Μονάδων. Είναι φανερό ότι με το παρόν θεσμικό πλαίσιο, πολλές αρμοδιότητες του διευθυντή έχουν μεταφερθεί στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, με αποτέλεσμα η εύρυθμη λειτουργία των Σχολικών Επιτροπών κι η ικανότητα αποτελεσματικής στήριξης των σχολείων από αυτές, να επηρεάζουν άμεσα την ίδια τη λειτουργία των Σχολικών Μονάδων και την ποιότητα του ίδιου του εκπαιδευτικού έργου. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη απόψεων κι αντιλήψεων Διευθυντών Σχολείων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αναφορικά με την αποτελεσματική λειτουργία της Σχολικής Επιτροπής σε σχέση με το διοικητικό ρόλο που έχουν οι ίδιοι να διαδραματίσουν και δομείται με τα ακόλουθα βασικά ερωτήματα:

1. Ποια είναι η άποψη των διευθυντών των Σχολικών Μονάδων για την υφιστάμενη οικονομική και διοικητική οργάνωση των Σχολικών Μονάδων.
2. Αν η συγκεκριμένη οργανωτική δομή συμβάλλει στην αποτελεσματική λειτουργία της Σχολικής Μονάδας ή δημιουργεί προβλήματα.
3. Αν το παρόν μοντέλο χρηματοδότησης με τις Σχολικές Επιτροπές αυξάνει ή περιορίζει τη γραφειοκρατία.
4. Ποια είναι η άποψη των Διευθυντών των Σχολικών Μονάδων για λειτουργία των Ενιαίων Σχολικών Επιτροπών σε σχέση με την αποτελεσματική στήριξη του διοικητικού έργου τους.
5. Αν το συγκεκριμένο πλαίσιο ευνοεί την ανάληψη πρωτοβουλιών και την αυτονομία στις λήψεις αποφάσεων από τον Διευθυντή ή τον περιορίζει.

Η εργασία αποτελείται από δύο μέρη: το θεωρητικό και το ερευνητικό. Στο θεωρητικό μέρος, επιχειρείται η αποσαφήνιση των βασικών θεωρητικών εννοιών που σχετίζονται με την έρευνα που υλοποιήθηκε. Και το ερευνητικό μέρος αποτελείται από τον τρόπο υλοποίησης, την ανάλυση και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από τα ερευνητικά ερωτήματα.

2. Θεσμικό πλαίσιο

Οι Σχολικές Επιτροπές (Μουρνιανάκης, 2010) αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, που ανήκουν σε κάθε δήμο ή κοινότητα για την υποστήριξη της διοικητικής και οικονομικής λειτουργίας των σχολείων. Τα περισσότερα σχολεία της Δευτεροβάθμιας ή της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης αναλόγως τις τοπικές ανάγκες καλύπτονται από κάθε σχολική επιτροπή. Αυτή αφορά το σύνολο των δημοσίων σχολείων, στα οποία περιλαμβάνονται νηπιαγωγεία, δημοτικά, γυμνάσια και λύκεια κάθε τύπου. Με την ψήφιση του Ν.3463/2006, που περιέχει το νέο κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, (με το άρθρο 243) ανατίθεται πλήρως η διοικητική λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων στις Σχολικές Επιτροπές (Ν.3463/2006). Σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου: Συστήνεται υποχρεωτικά Σχολική Επιτροπή για τη στήριξη της διοικητικής λειτουργίας κάθε σχολικής μονάδας σε Δήμο ή Κοινότητα με συμμετοχή και κοινωνικών φορέων. Δίνεται η δυνατότητα κάλυψης περισσότερων Σχολικών Μονάδων Πρωτοβάθμιας ή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης από μια Σχολική Επιτροπή. Αποδίδεται στη Σχολική Επιτροπή η διαχείριση κάθε είδους πόρων και πιστώσεων για τις λειτουργικές δαπάνες των σχολείων, για την αμοιβή καθαριστριών, για εκτέλεση έργων μικρής κλίμακας, για επισκευή και συντήρηση των σχολείων και του εξοπλισμού τους. Ανατίθεται στη Σχολική Επιτροπή η ευθύνη για τον εφοδιασμό από τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων με έπιπλα, εξοπλισμό και βιβλία για τις σχολικές βιβλιοθήκες (Χρηστάκης, 2016). Στη διοίκηση των Σχολικών Επιτροπών είναι υποχρεωμένοι να συμμετέχουν οι Διευθυντές των σχολείων, ένας εκπρόσωπος του συλλόγου γονέων του αντίστοιχου σχολείου και ένας εκπρόσωπος μαθητών για τα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Με την εφαρμογή του προγράμματος του Καλλικράτη πραγματοποιήθηκε η συγχώνευση Σχολικών Επιτροπών. Συγκεκριμένα αυτές συγχωνεύονται σε δύο νομικά πρόσωπα, ένα για τις Σχολικές Μονάδες της πρωτοβάθμιας και ένα για τις Σχολικές Μονάδες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στους δήμους με πληθυσμό άνω των τριακοσίων χιλιάδων (300.000) κατοίκων μπορεί να συσταθούν αντίστοιχες σχολικές επιτροπές για καθεμία δημοτική κοινότητα. (παρ.2 του άρθρου 103 του Ν.3852/2010). Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τη λειτουργία των Σχολικών Επιτροπών, την κατανομή των πιστώσεων, τον τρόπο και τη διαδικασία πραγματοποίησης, δικαιολόγησης και ελέγχου των πάσης φύσεως εσόδων και εξόδων, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια (παρ. 2 του άρθρου 103 του Ν.3852/2010). Η απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας ελέγχου νομιμότητας, δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης από τον οικείο δήμο. Από τη δημοσίευση της ανωτέρω απόφασης, το νέο νομικό πρόσωπο που δημιουργείται, καθίσταται καθολικός διάδοχος των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των Σχολικών Επιτροπών που συγχωνεύθηκαν.

Η Σχολική Επιτροπή συνίσταται με πράξη του γενικού γραμματέα της περιφέρειας και αρχίζει να λειτουργεί με τη συγκρότηση του διοικητικού της συμβουλίου, το οποίο αποτελείται από 5 έως 15 μέλη. Πρόεδρος μπορεί να οριστεί ο δήμαρχος ή ο πρόεδρος της κοινότητας ή ακόμη και ο Διευθυντής του σχολείου ως μη αιρετό μέλος και τα υπόλοιπα μέλη είναι δημότες ή δημοτικοί σύμβουλοι αναλόγως των προσόντων και των γνώσεων που διαθέτουν. Σχετικά με τα θέματα της Σχολικής Επιτροπής αυτά ορίζονται σύμφωνα με τους κανονισμούς και την ψήφιση των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου. Η Σχολική Επιτροπή συνεδριάζει υποχρεωτικά, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου της, μια φορά το μήνα. Ο πρόεδρος καλεί επίσης σε συνεδρίαση τη Σχολική Επιτροπή, όταν το ζητήσει το 1/3 των μελών της με γραπτή αίτηση, στην οποία αναφέρονται τα θέματα που θα συζητηθούν. Επίσης ο πρόεδρος καλεί τη Σχολική Επιτροπή εγγράφως στις συνεδριάσεις, κατά τις οποίες τηρούνται από το

γραμματέα τα πρακτικά στο Βιβλίο Πράξεων της Σχολικής Επιτροπής. Η Σχολική Επιτροπή έχει απαρτία, εφόσον όλα τα μέλη που είναι παρόντα και αποτελούν την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών της.

Το έργο της Σχολικής Επιτροπής είναι η σωστή οικονομική διαχείριση και επίλυση των οικονομικών προβλημάτων του σχολείου. Συγκεκριμένα και όπως αυτό ορίζεται από τον νόμο, έργο της Σχολικής Επιτροπής είναι «η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται για τη κάλυψη των λειτουργικών δαπανών του σχολείου ή των σχολείων, αν πρόκειται για ενιαία σχολική επιτροπή (θέρμανση, φωτισμός, ύδρευση, αποχέτευση, τηλεφωνική σύνδεση, αγορά αναλώσιμων υλικών, κτλ.)». Επιπλέον ορίζεται η αμοιβή των καθαριστριών του σχολείου και η εκτέλεση έργων για τη επισκευή και συντήρηση του σχολικού κτιρίου και κάθε είδους εξοπλισμού του. Την ευθύνη για την οικονομική διαχείριση την έχει ο πρόεδρος της Σχολικής Επιτροπής. Όταν αυτός δεν γίνεται να το κάνει, ορίζεται ένα μέλος της Σχολικής Επιτροπής το οποίο θα ασκεί αυτά τα καθήκοντα από εξουσιοδότηση του προέδρου. Δεν υπάρχει ταμίας ως αξίωμα. Τυπικά η διαχείριση των οικονομικών γίνεται από την αρμόδια υπηρεσία του Δήμου και εγκρίνεται από το δημοτικό ή το κοινοτικό συμβούλιο. Πριν γίνει η συγχώνευση των Σχολικών Επιτροπών σε ενιαίες, ο Διευθυντής του κάθε σχολείου ήταν τακτικό μέλος της μεμονωμένης Σχολικής Επιτροπής. Επομένως την εκπροσωπούσε νόμιμα στις αποφάσεις και στις πρακτικές κάθε συνεδρίασης. Στις ενιαίες Σχολικές Επιτροπές οι Διευθυντές όλων των σχολείων εκπροσωπούνται από δυο επιλεγμένους διευθυντές. Αυτό σημαίνει ότι τα έργα, τα οποία εκτελούνται σε κάθε σχολείο και οι ενέργειες πραγματοποιούνται μετά από απόφαση του Δ.Σ. και υπογραφή του προέδρου, ή του εξουσιοδοτημένου με απόφαση μέλους, της ενιαίας Σχολικής Επιτροπής. Προϋπόθεση αποτελεί ότι οι Σχολικές Επιτροπές συνεννοούνται με την τοπική αυτοδιοίκηση για τα τεχνικά έργα και τις ανάλογες δαπάνες (Ενιαίες Σχολικές Επιτροπές, 2014).

Τα έσοδα των Σχολικών Επιτροπών προέρχονται από τις επιχορηγήσεις των δήμων ή των κοινοτήτων, από προσόδους της σχολικής περιουσίας, όπως είναι τα έσοδα από το σχολικό κυλικείο, από εκποιήσεις περιουσιακών στοιχείων, από δωρεές, κληρονομίες και κληροδοσίες και από κάθε είδους νόμιμο μέσο. Για κάθε εισπραττόμενο υπέρ των Σχολικών Επιτροπών έσοδο εκδίδεται τριπλότυπο είσπραξης (στέλεχος, απόκομμα και πρωτότυπο). Η είσπραξη ενεργείται από τον πρόεδρο της Σχολικής Επιτροπής ή από τον εξουσιοδοτημένο με απόφαση του Δ.Σ. της επιτροπής μέλος της ή άλλο πρόσωπο. Το ποσό αυτό κατατίθεται σε τραπεζικό λογαριασμό στο όνομα της Σχολικής Επιτροπής με προσθήκη του ονόματος της αντίστοιχης σχολικής μονάδας. Ο πρόεδρος της Σχολικής Επιτροπής εξουσιοδοτεί το Διευθυντή που μπορεί να αναλαμβάνει χρήματα από τον τραπεζικό λογαριασμό. Για την

αντιμετώπιση άμεσων αναγκών επιτρέπεται η διατήρηση από το Διευθυντή μετρητών μέχρι 500 € για Σχολική Μονάδα και μέχρι 1000 € για συγκρότημα (Φατούρου, 2010).

Για τον έλεγχο της οικονομικής διαχείρισης της Σχολικής Επιτροπής τηρούνται υποχρεωτικά τα παρακάτω βιβλία:

- Πρωτόκολλο αλληλογραφίας
- Βιβλίο πράξεων Σχολικής Επιτροπής
- Βιβλίο 'Εσόδων-Εξόδων' της Σχολικής Επιτροπής
- Κατάσταση 'Εισπράξεων-Πληρωμών' κάθε σχολικής μονάδας
- Μπλοκ τριπλότυπων αποδείξεων εισπραξης
- Βιβλιάριο καταθέσεων

Ο ρόλος του Διευθυντή στη Σχολική Επιτροπή. Ο Διευθυντής ως μέλος της Σχολικής Επιτροπής ή του Σχολικού Συμβουλίου, διεκπεραιώνει όλη τη γραφειοκρατική εργασία διαχείρισης των οικονομικών του σχολείου. Έχει, κυρίως:

- *Εκτελεστικό ρόλο*, κυρίως (συμπλήρωση καταστάσεων εισπραξης και πληρωμών, συγκέντρωση των σχετικών δικαιολογητικών).
- *Συμβουλευτικό ρόλο*, μέσω του Συμβουλίου σχολικής κοινότητας (διαπίστωση αναγκών και διατύπωση προτάσεων στη Σχολική επιτροπή με την ψήφο στη Σχολική επιτροπή όταν συζητούνται θέματα του σχολείου του).
- *Ουσιαστικό ρόλο*, δυννητικά (προσέλκυση χρηματικών ρόλων υπό μορφή χορηγιών ή δωρεών) (ΕΚΔΔΑ, 2021).

3. Ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας-Μεθοδολογία

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται τα ευρήματα της έρευνας, σύμφωνα με τα ερωτήματα που τέθηκαν.

Ως *μεθοδολογική προσέγγιση* της παρούσας μικρο-έρευνας επιλέχθηκε η ποιοτική έρευνα με τη βοήθεια ερωτηματολογίων. Για την έρευνά μας, ως το καταλληλότερο εργαλείο, επιλέξαμε τη συνέντευξη. Οι ερωτήσεις είναι ανοιχτού τύπου, ερωτήσεις γνώμης κι ερωτήσεις επεξεργασίας. Στη συγκεκριμένη έρευνα επιλέχθηκαν με κατευθυνόμενη ή αλλιώς σκόπιμη δειγματοληψία, επτά (7) Διευθυντές και Διευθύντριες σε Σχολικές Μονάδες Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, από έξι (6) διαφορετικούς Νομούς: Αττικής, Βοιωτίας, Εύβοιας, Φθιώτιδας (2), Φωκίδας, Ευρυτανίας. Οι συμμετέχοντες/ ουσες στην έρευνα διαθέτουν πολλά χρόνια εμπειρίας με την παρούσα επαγγελματική τους ιδιότητα, αυτή του Διευθυντή Σχολικής Μονάδας, η προϋπηρεσία τους στη θέση κυμαίνεται από τον 1 μέχρι και τα 18 χρόνια. Λόγω καραντίνας, δεν ήταν εφικτό οι συνεντεύξεις να γίνουν δια ζώσης και έγιναν διαδικτυακά (Ιωσηφίδης, 2008).

Πρώτο ερώτημα: *Οι αντιλήψεις των Διευθυντών σχετικά με το ισχύουσα οργανωτική δομή (διαχείριση των οικονομικών θεμάτων από τη Σχολική Επιτροπή και διαχείριση των εκπαιδευτικών θεμάτων από τους «εκπαιδευτικούς παράγοντες»).* Οι Διευθυντές κατανοούν ότι η ουσιαστική σύνδεση της εκπαίδευσης με την τοπική αυτοδιοίκηση είναι το ζητούμενο και επιζητούν την αगाστή συνεργασία. Θεωρούν ότι η υφιστάμενη οργανωτική δομή κινείται στη σωστή κατεύθυνση: «Τα οικονομικά θέματα πρέπει να είναι υπόθεση αποκλειστικής ευθύνης της τοπικής αυτοδιοίκησης και να μην απασχολούν το εκπαιδευτικό και διοικητικό προσωπικό της σχολικής μονάδας» (Αττική), «Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι μάλλον φύση και θέση ή η καθ' ύλην αρμοδία για τα οικονομικά θέματα της περιοχής της της οποίας γνωρίζει μάλλον καλά τις ανάγκες τους μέσα στις οποίες υπάγονται και οι σχολικές μονάδες της περιοχής της ενώ - περισσότερο αυστηρά - και συγκεκριμενοποιημένα τα εκπαιδευτικά θέματα ως περισσότερα εξειδικευμένα και

επιστημονικά είναι θέματα τα οποία θα πρέπει να υπάγονται στη δικαιοδοσία και αρμοδιότητα των εκπαιδευτικών παραγόντων και μόνο» (Βοιωτία), «Οι Σχολικές Μονάδες ανήκουν στην τοπική αυτοδιοίκηση η οποία έχει υποχρέωση να επιχορηγεί τις Σχολικές Μονάδες με τους απαραίτητους για τη λειτουργία τους οικονομικούς πόρους. Συνεπώς, τα οικονομικά θέματα ανήκουν στην περιοχή ευθύνης της τοπικής αυτοδιοίκησης. Από την άλλη πλευρά, οι εκπαιδευτικοί παράγοντες είναι εκείνοι που οφείλουν να ρυθμίζουν τα εκπαιδευτικά θέματα όπως για παράδειγμα ο/η Διευθυντής/ντρια ενός σχολείου, ο Σύλλογος Διδασκόντων, οι προϊστάμενες εκπαιδευτικές αρχές» (Ευρυτανία).

Δεύτερο ερώτημα: *Λειτουργικότητα των Σχολικών Επιτροπών και αποτελεσματικότητα των Σχολικών Μονάδων.* Σχεδόν όλοι οι Διευθυντές (6) πιστεύουν ότι το υφιστάμενο πλαίσιο διαχείρισης των οικονομικών θεμάτων από τις Σχολικές Επιτροπές δεν συμβάλλει στην αποτελεσματική λειτουργία των Σχολικών Μονάδων: «Οι δήμοι, τα χρόνια που εφαρμόζεται αυτό το μοντέλο, απέτυχαν στο να πιάσουν τόπο τα χρήματα που προορίζονται για τα σχολεία. Παρακρατούνται χρήματα που προορίζονται για τα σχολεία για άλλους σκοπούς» (Εύβοια), «Θεωρώ πως η σχολική μονάδα θα πρέπει να διαθέτει μεγαλύτερη αυτονομία στη διαχείριση των οικονομικών πόρων και να μην εξαρτάται από τη γραφειοκρατική οργάνωση που υπάρχει στην τοπική αυτοδιοίκηση» (Ευρυτανία), «Ο διαχωρισμός αυτός σε θέματα διαχείρισης οικονομικών και εκπαιδευτικών θεμάτων δεν νομίζω ότι συμβάλλει στην αποτελεσματική λειτουργία της Σχολικής Μονάδας» (Φωκίδα). Για άλλους το πρόβλημα είναι πέρα από το ζήτημα της γραφειοκρατίας και το ζήτημα της άμεσης ανταπόκρισης σε άμεσα ζητήματα: «Έχει παρατηρηθεί, μεγάλη καθυστέρηση στην αποκατάσταση λειτουργικών προβλημάτων και φθορών των σχολικών μονάδων, από πλευράς Ο.Τ.Α. γεγονός που εμποδίζει, σε πολλές περιπτώσεις τη λειτουργία τους ενώ παράλληλα, δημιουργείται πρόβλημα στην αρμονική συνεργασία Σ.Ε. και σχολικής μονάδας»(Φθ/δα),

Υπήρξε βέβαια και μία περίπτωση με θετική καταγραφή «Πιστεύω ότι η συγκεκριμένη οργανωτική δομή συμβάλλει στην αποτελεσματική λειτουργία της σχολικής μονάδας γιατί από τη θέση της μπορεί να “δει” συνολικά και να εκτιμήσει τις τρέχουσες ανάγκες αλλά και τη συγκεκριμένη “κατάσταση” των σχολικών μονάδων της περιοχής της ώστε να παρέχει βοήθεια και να εξυπηρετεί τις ανάγκες γενικά του κάθε σχολείου (κτηριακές, συντήρησης, λειτουργικών δαπανών...)» (Βοιωτία).

Τρίτο ερώτημα: *Προβλήματα στις Σχολικές Μονάδες από τη λειτουργία των Σχολικών Επιτροπών και τη συνεργασία τους με τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης.* Η συντριπτική πλειοψηφία των διευθυντών ανέφερε προβλήματα στη λειτουργία της αποτελεσματικής διοίκησης των Σχολικών Μονάδων, αλλά και στη σχέση των σχολείων με την Τοπική Αυτοδιοίκηση γενικά: «Σαφέστατα, δημιουργούνται προβλήματα. Δεν είναι λίγες οι φορές που η οικονομική επιχορήγηση στις σχολικές μονάδες γίνεται με αυθαίρετο τρόπο και κατά το δοκούν, χωρίς να μπαίνουν κριτήρια. Σε πολλές περιπτώσεις η Σχολική Επιτροπή κάνει διακρίσεις μεταξύ των σχολείων και άνιση κατανομή της επιχορήγησης ή ηθελημένα καθυστερεί την καταβολή της επιχορήγησης στις σχολικές μονάδες» (Ευρυτανία), «Με την υπάρχουσα δομή τα χρήματα δεν μπορούν να αξιοποιηθούν άμεσα και προκαλούν «δυσκαμψία» στην ολοκλήρωση π.χ. εκπαιδευτικών προγραμμάτων αλλά και σε ζητήματα βελτίωσης της υλικοτεχνικής υποδομής της σχολικής μονάδας» (Αττική), «Παρατηρούνται καθυστερήσεις σε προσωπικό καθαριότητας, προμήθεια προϊόντων καθαριότητας, προμήθεια πετρελαίου, καθαριότητα προαύλιου χώρου, συντηρήσεις κτιρίων, αποκατάσταση ζημιών. Επίσης έχει να κάνει και με το πόσο προσφιλής, σεβαστός και έμπιστος είναι ο Δ/ντής στη Δημοτική Αρχή ώστε να εισακουστούν οι προτάσεις του» (Φωκίδα), «Οι σχολικές επιτροπές δεν ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους

(συνεδριάσεις, έγκυροι απολογισμοί κ.λπ.) και γι αυτό ευθύνονται κυρίως οι εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης που θεωρούν τις επιτροπές αυτές ελάσσονος σημασίας» (ΦΘ/δα). Υπήρξε και η αντίθετη άποψη, χωρίς όμως να αποφεύγεται η αναφορά σε ελάσσονος σημασίας προβλήματα που επηρεάζονται από τη λειτουργία της Σχολικής Επιτροπής «Θεωρώ πως αξιόλογα και σημαντικά προβλήματα δε δημιουργεί δεδομένου ότι αυτά τα θέματα έχουν αναλυθεί και εξαντληθεί στα συλλογικά όργανα του Δήμου ως προς τις λεπτομέρειές τους και πάντα λειτουργούν και κατανέμονται με θεσπισμένα και από κοινού αποδεκτά κριτήρια» (Βοιωτία).

Τέταρτο ερώτημα: Χρηματοδότηση και γραφειοκρατία. Το ζήτημα της γραφειοκρατίας φαίνεται να ταλανίζει τους περισσότερους Διευθυντές, ζήτημα που δε λύθηκε σε κανένα επίπεδο με τις Ενιαίες Σχολικές Επιτροπές. Οι περισσότεροι συγκλίνουν στην αύξηση της γραφειοκρατίας: «Η γραφειοκρατία σίγουρα είναι αυξημένη. Τα χρήματα δεν φτάνουν άμεσα όταν χρειάζονται στις σχολικές μονάδες και πολλές φορές δεν επαρκούν» (Αττική), «Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αυξάνει δραματικά τη γραφειοκρατία. Οι διαδικασίες είναι χρονοβόρες, το σύστημα είναι δυσκίνητο ακόμα και για την πιο μικρή δαπάνη. Ως εκ τούτου, η σχολική μονάδα δεν μπορεί να προγραμματίσει δράσεις που απαιτούν δαπάνες» (Ευρυτανία), «Αυξάνεται η γραφειοκρατία, γιατί εφόσον ο Δ/ντής δεν έχει πρόσβαση στη χρηματοδότηση είναι αναγκασμένος να επικοινωνεί εγγράφως για τις ανάγκες που προκύπτουν στη σχολική μονάδα, να λογοδοτεί και να αιτιολογεί για την κάθε ανάγκη» (Φωκίδα), «Το παρόν μοντέλο χρηματοδότησης είναι δυσλειτουργικό και απίστευτα γραφειοκρατικό. Το Υπουργείο Εσωτερικών κατανέμει χρήματα στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης κάνουν αποδοχή. Οι Δημοτικές Επιτροπές Παιδείας κατανέμουν στις Σχολικές Επιτροπές. Οι Σχολικές Επιτροπές στα σχολεία» Υπήρξε και η αντίθετη άποψη: «Θεωρώ ότι είναι ένα παλιό μοντέλο το οποίο λειτουργεί από το παρελθόν όχι ιδιαίτερα “γραφειοκρατικό” το οποίο σε γενικές γραμμές εξυπηρετεί χωρίς εμφανή και άξια λόγου και αναφοράς πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα» (Βοιωτία).

Πέμπτο ερώτημα: Διοικητική επιρροή της σχολικής μονάδας από τον τρόπο λειτουργίας της Σχολικής Επιτροπής. Οι περισσότεροι Διευθυντές συμφώνησαν ότι είναι άμεση η εξάρτηση της διοικητικής τους αποτελεσματικότητας από τη σωστή και χρηστή διοίκηση της Σχολικής Επιτροπής: «Επηρεάζονται από την γραφειοκρατία, τη χρονοτριβή με την διεκπεραίωση των εγγράφων και γενικά με τη δυσλειτουργία επικοινωνίας με τη σχολική επιτροπή» (Φωκίδα). Κάποιοι ανέφεραν την πλήρη εξάρτηση της διοίκησης των Σχολικών Μονάδων από τη λειτουργία των Σχολικών Επιτροπών: «Φυσικά κι επηρεάζονται, γιατί όταν δεν έχεις τα χρήματα να λειτουργήσεις το σχολείο, αυτό επηρεάζει τη ζωή και των δασκάλων και των μαθητών. Όταν για παράδειγμα δεν έχεις να φτιάξεις το φωτοτυπικό ή όταν δεν έχεις να πάρεις χαρτί, εννοείται ότι επηρεάζεται η ζωή του σχολείου, των δασκάλων και των μαθητών» (Φθιώτιδα), «Επηρεάζονται όταν υπάρχει αδυναμία ή καθυστέρηση οικονομικής στήριξης της σχολικής μονάδας για λειτουργικά ή έκτακτα ζητήματα π.χ. στήριξης εκπαιδευτικών προγραμμάτων» (Αττική), «Επηρεάζονται από την γραφειοκρατία, τη χρονοτριβή με την διεκπεραίωση των εγγράφων και γενικά με τη δυσλειτουργία επικοινωνίας με τη σχολική επιτροπή» (Φωκίδα). Υπήρξε όμως και η αντίθετη άποψη: «Στις διοικητικές αποφάσεις του σχολείου και σε ορισμένες περιπτώσεις, λαμβάνει μέρος εκπρόσωπος του Δήμου ως μέλος της σχολικής επιτροπής, αλλά θεωρώ ότι δεν μπορεί να καθορίσει αποφάσεις» (Φθιώτιδα).

Έκτο ερώτημα: Οικονομική αυτονομία των Σχολικών Μονάδων. Οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν σε συντριπτικό ποσοστό παρόμοιες και τόνιζαν την ανάγκη αυτονομίας στην οικονομική

διαχείριση: «Ναι, ώστε να μειωθεί η γραφειοκρατία και τα χρήματα να αξιοποιούνται άμεσα ανάλογα με τις ανάγκες της σχολικής μονάδας» (Αττική), «Πιστεύω ότι οι δαπάνες, θα έπρεπε να καταλήγουν στα σχολεία, σε κάθε σχολείο, απευθείας από την κεντρική διοίκηση, να τα διαχειρίζεται ο διευθυντής μαζί με κάποιον από τον Σύλλογο Διδασκόντων και με ανοιγμένους από το υπουργείο λογαριασμούς» (Φθιώτιδα), «Η διαχείριση των πιστώσεων από τον Δ/ντη του σχολείου θα έλυνε πολλά προβλήματα γραφειοκρατίας, κακοδιαχείρισης από τις σχολικές επιτροπές, αυθαιρεσιών δημάρχων οι οποίοι δεν αποδίδουν τις πιστώσεις στα σχολεία και θα έλυνε πολλές δυσλειτουργίες των σχολικών μονάδων» (Εύβοια), «Μόνο με αυτονομία στη διαχείριση των πιστώσεων, θα μπορούσε να βοηθηθεί η σχολική μονάδα. Ταχύτερη λήψη των αποφάσεων, χωρίς κωλυσιεργίες και σκοπιμότητες οδηγούν σε πιο εύρυθμη λειτουργία της σχολικής μονάδας» (Ευρυτανία).

Έβδομο ερώτημα: *Εναλλακτικός τρόπος οργάνωση για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.* Οι περισσότεροι Διευθυντές πρότειναν την άμεση χρηματοδότηση των σχολικών μονάδων από την κεντρική διοίκηση και τη σύσταση επιτροπής αποτελούμενη από το Διευθυντή και τους εκπαιδευτικούς του σχολείου για τη διαχείριση των οικονομικών πόρων: «Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος θα ήταν η απευθείας χρηματοδότηση των σχολικών μονάδων από το Υπουργείο Εσωτερικών χωρίς τη διαμεσολάβηση των Δήμων. Θα μπορούσαν να συσταθούν τριμελείς επιτροπές διαχείρισης των πιστώσεων με Πρόεδρο τον/τη Διευθυντή/ντρια του σχολείου και δυο εκπαιδευτικούς» (Ευρυτανία), «Οι πιστώσεις για τις λειτουργικές ανάγκες των σχολικών μονάδων θα έπρεπε να κατανέμονται κατευθείαν από το Υπ. Εσωτερικών στους λογαριασμούς των. Υπόλογοι για την διαχείριση αυτών των πιστώσεων θα μπορούσε να είναι μια 3 μελής επιτροπή από εκπαιδευτικούς στο κάθε σχολείο» (Εύβοια), «Είναι απαραίτητο να υπάρχει σε κάθε σχολική μονάδα προσωπικό που να ασχολείται αποκλειστικά με τα οικονομικά της σχολικής μονάδας. Μια τέτοια οργάνωση υπάρχει στις σχολικές μονάδες όλων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (Αττική).

Συμπεράσματα - Προτάσεις

Στο κεφάλαιο αυτό παρατίθενται τα συμπεράσματα που προέκυψαν με βάση την ανάλυση των συνεντεύξεων, η οποία παρουσιάστηκε στην προηγούμενη ενότητα. Από τις απαντήσεις των επτά Διευθυντών προκύπτει ότι το ζήτημα των οικονομικών πόρων σχετίζεται άμεσα με τις ανάγκες του σύγχρονου σχολείου. Τα ποσά που αναλογούν στα σχολεία φαίνεται ότι δεν κατανέμονται ολόκληρα για την κάλυψη των λειτουργικών τους αναγκών, και υπάρχουν καθυστερήσεις. Οι έξι στους επτά διευθυντές απάντησαν αρνητικά σε αυτό το σημείο. Ενδεικτικά αναφέρει ένας διευθυντής: «είναι φανερό η άγνοια των πραγματικών αναγκών των σχολείων εκ μέρους των δήμων και υπάρχει έντονη διαφθορά σε πολλούς εξ αυτών. Παρακρατούνται χρήματα που προορίζονται για τα σχολεία για άλλους σκοπούς». Ανάμεσα στις απαντήσεις για το ζήτημα της δυσλειτουργίας της Ενιαίας Σχολικής Επιτροπής με το θέμα των κατανομών, σταχυολογούμε από τις απαντήσεις των ερωτώμενων ως σημαντικότερα προβλήματα: την ανεπάρκεια γενικά των πόρων σε σχέση με τις ανάγκες ανεξάρτητα από τον τρόπο κατανομής, την αδιαφάνεια και τη χρήση των χρημάτων για τα σχολεία σε άλλους σκοπούς από τον Δήμο.

Από τις απαντήσεις φαίνεται ότι η μη επαρκής συνεργασία της Σχολικής Επιτροπής με τη Σχολική Μονάδα έχει αντίκτυπο και στην αποτελεσματική υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου και τη λειτουργία του σχολείου. Ενώ η συνεργασία μεταξύ σχολείου και τοπικής αυτοδιοίκησης είναι καθοριστική. Όλοι οι ερωτηθέντες σημείωσαν ότι οι Ενιαίες Σχολικές Επιτροπές δεν συμβάλλουν στην άμεση αντιμετώπιση λειτουργικών προβλημάτων της

Σχολικής Μονάδας κι η συνεργασία με τους Δήμους και τις Σχολικές Επιτροπές παρουσιάζει δυσλειτουργίες.

Από τις απαντήσεις των Διευθυντών οι κυριότερες αιτίες για αυτές τις δυσλειτουργίες είναι: η γραφειοκρατία, η απουσία ικανού προσωπικού στις Ενιαίες Σχολικές Επιτροπές, τα προβλήματα κυρίως λόγω αδιαφάνειας και

των «μικρο-εξυπηρετήσεων» από τους δημοτικούς συμβούλους.

Όλα τα ανωτέρω ουσιαστικά συνηγορούν στη μη λειτουργικότητα των Ενιαίων Σχολικών Επιτροπών και τη μη αποτελεσματική στήριξη των Σχολικών Μονάδων. Η Σχολική Επιτροπή σε καμία περίπτωση δεν φαίνεται να λειτουργεί ως αποκεντρωτικό μοντέλο χρηματοδότησης των Σχολικών Μονάδων και σε καμία περίπτωση ο τρόπος λειτουργίας της δεν συμβάλλει στην καταπολέμηση της γραφειοκρατίας. Δεν είναι τυχαίο ότι όλοι οι Διευθυντές ανέφεραν στις απαντήσεις τους ότι η γραφειοκρατία όχι μόνο δε μειώθηκε αλλά σε αρκετές περιπτώσεις αυξήθηκε με τις Ενιαίες Σχολικές Επιτροπές.

Από τις απαντήσεις φαίνεται ότι οι Διευθυντές των Σχολικών Μονάδων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης επιθυμούν: πιο ευέλικτο πρόγραμμα το οποίο θα μπορούσε να τους «λύνει τα χέρια», να μην υπάρχει κωλυσιεργία στην εκτέλεση και στην επίλυση προβλημάτων, μεγαλύτερη αυτονομία και αμεσότητα, χρηματοδότηση κατευθείαν στα σχολεία, απευθείας από την κεντρική διοίκηση.

Ουσιαστικά αυτό που προτείνεται είναι: πιο αυτόνομη διαχείριση των χρημάτων, αλλά κι εν γένει διοικητικών ζητημάτων των σχολείων από τους Διευθυντές, λιγότερη γραφειοκρατία, επάρκεια σε πόρους και χρήματα, την αποκλειστική ευθύνη της οικονομικής διαχείρισης στους Διευθυντές, ελευθερία, όσων αναφορά την ικανοποίηση των αναγκών. Τα χρήματα για τους διευθυντές πρέπει να προέρχονται από το κράτος.

Περιορισμοί της έρευνας: Τα συμπεράσματα που εξήχθησαν, αφορούν ένα συγκεκριμένο δείγμα Διευθυντών Σχολικών Μονάδων και δεν μπορούν να γενικευτούν στο σύνολο των Διευθυντών στην Ελλάδα ως ενιαίας επαγγελματικής ομάδας. Εν τούτοις, η επιλογή Διευθυντών και των δύο φύλων κι η προέλευσή των συμμετεχόντων από τους πέντε Νομούς της Στερεάς Ελλάδας και του Νομού Αττικής, σίγουρα είναι στοιχεία, που αυξάνουν την εγκυρότητα της έρευνας.

Προτάσεις για μελλοντική διερεύνηση, θα μπορούσαν να αποτελούν τα εξής: διεξαγωγή ερευνών και σε άλλους νομούς της χώρας, ή σε ολόκληρη την επικράτεια, η διερεύνηση της σύνδεσης της ποιότητας της συνεργασίας των Σχολικών Μονάδων και των Διευθυντών με τους Ο.Τ.Α με την αποτελεσματικότητα του σχολείου, συγκριτική έρευνα μεταξύ Διευθυντών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, συγκριτική μελέτη του μοντέλου οικονομικής διαχείρισης των Σχολικών Μονάδων σε σχέση με τα αντίστοιχα σε χώρες του εξωτερικού.

Βιβλιογραφία

Ενιαίες Σχολικές Επιτροπές, (2014). *Νομοθετικό Πλαίσιο, Λειτουργικές Διαδικασίες και Οικονομική Λειτουργία*, Αθήνα, Έπαφος

Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.

Μουρνιαδάκης, Ε. (2010). *Σχολικές Επιτροπές: Τα συλλογικά όργανα κοινωνικής συμμετοχής στην Εκπαίδευση*. Αθήνα, Αυτοέκδοση.

Φατούρου, Π. (2010). *Κωδικοποίηση της Νομοθεσίας στις Σχολικές Επιτροπές*. Αθήνα, Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης.

Χρηστάκης, Μ. (2016). «Αυτοδιοίκηση και Εκπαιδευτική Κοινότητα, πεδίο δυναμικής συνεργασίας με καλές πρακτικές». Στο Σπύρος Χ. Πανταζής, Ελένη Π. Μαράκη, Μαρία Ι.

Καδιανάκη, Εμμανουήλ Δ. Μπελαδάκης, Γεώργιος Ε. Στριλιγκάς, Ιωάννης Α. Τζωρτζάκης, Πολυχρόνης Ε. Σηφακάκης, Χρήστος Σ. Ντρουμπογιάννης (Επιμ.), *Τοπική Αυτοδιοίκηση, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση. Η παιδεία και ο πολιτισμός ως πυλώνες περιφερειακής ανάπτυξης*, 1-3 Απριλίου (56-67). Ηράκλειο, Ινστιτούτο Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών.

Πηγές

Νόμος 3463/2006 - ΦΕΚ 114/Α/8-6-2006. Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική σελίδα:

<https://www.e-nomothesia.gr/autodioikese-demoi/n-3463-2006.html>

ΝΟΜΟΣ 3852 ΦΕΚ Α' 87/7.6.2010. Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική σελίδα:

<https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/132966/nomos-3852-2010>

ΕΚΔΔΑ, (2021). *Ασύγχρονη εκπαίδευση στη Διοίκηση στην Εκπαίδευση*, Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική σελίδα

https://elearning.ekdd.gr/pluginfile.php/40369/mod_resource/content/6/%CE%95%CE%9D%CE%9F%CE%A4%CE%97%CE%A4%CE%91%208%20%CE%92%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%9A%CE%9F%20%CE%9A%CE%95%CE%99%CE%9C%CE%95%CE%9D%CE%9F%20%CE%9C%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A4%CE%97%CE%A3%20.pdf